

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АУДИТУ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто питання удосконалення методики аудиту запасів підприємства шляхом визначення пріоритетних напрямів аудиторської перевірки останніх. Основну увагу приділено систематизації типових помилок за результатами аудиторських перевірок запасів підприємства.

Аннотация. Рассмотрено усовершенствование методики аудита запасов путем определения пріоритетных направлений аудиторской проверки последних. Основное внимание уделено систематизации типичных ошибок по результатам аудиторских проверок запасов предприятия.

Annotation. Improvement of technique of audit of stocks by definition of priority directions at their research in which basis ordering of typical errors by results of auditor checks lies is considered.

Ключові слова: методика, аудит запасів, незалежний контроль, фінансова звітність, типові помилки.

Аудит запасів підприємства є одним із найскладніших та найбільш трудомістких етапів перевірки фінансової звітності. На сьогоднішній день існують загальноприйняті методики аудиту запасів підприємства, але жодна з них не є досконалою. Досліджувані питання висвітлюються у працях таких провідних авторів: Сопки В. В., Бутинця Ф. Ф., Чумаченка М. Р., Поповича П. Я., Білухи М. Т., Кулаковської Л. П., Палій В. Ф., Сука Л. К. та інших. Проте єдиної одностайної думки серед науковців з приводу існування універсальної методики аудиту запасів, на жаль, немає. Це обумовлює актуальність та своєчасність обраної теми дослідження.

Метою даного дослідження є розробка напрямів удосконалення аудиту запасів. Задля реалізації мети необхідно вирішити такі завдання: дати теоретичне обґрунтування визначення поняття "методика аудиту запасів"; розглянути основні етапи проведення аудиту запасів; систематизувати типові помилки; розробити можливі варіанти коригування методики аудиту. У процесі дослідження були використані наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація.

Так, під методикою аудиту запасів слід розуміти сукупність способів та прийомів вивчення перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності, що стосуються запасів суб'єкта господарювання, з метою висловлення незалежної думки аудитора про їх достовірність в усіх суттєвих аспектах та про відповідність вимогам законів України.

Також варто зазначити, що результатом проведення аудиту є незалежне професійне судження, яке викладене аудитором у формі висновку. Крім того, зазначене висловлення носить ризиковий характер. Тобто аудитор має постійно шукати невідповідності, визначати, наскільки вони суттєві, оцінювати причини їх виникнення, часто – мету їх виникнення, що можна оформити в окремий етап аудиту, а не лише як процес збору необхідної інформації. Адже згідно Міжнародного стандарту аудиту 240 "Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності" в процесі планування та виконання аудиторських процедур аудитор необхідно оцінити ризик суттєвих викривлень фінансової звітності, які виникли в результаті шахрайства або помилки. Термін "шахрайство" стосується умисного неправильного представлення фінансової звітності однією або кількома посадовими особами підприємства. Як шахрайство можна розглядати такі дії, котрі необхідно враховувати не тільки при проведенні аудиту запасів, а й аудиту взагалі. До них відносяться: фальсифікація, зміна облікових записів або документів, незаконне привласнення активів, приховування або пропуск інформації в облікових записях, умисно неправильне застосування облікової політики, неправильна інтерпретація фактів [1; 2].

Типовими помилками під час здійснення операцій з запасами є: незадовільна організація складського господарства, невиконання завдань щодо придбання матеріалів, завищення собівартості придбаних матеріалів, порушення правил приймання вантажів, неповне оприбуткування запасів, необґрунтовані претензії до постачальників, нераціональне витрачання матеріалів на виробництво, порушення норм і лімітів відпуску матеріалів, порушення проведення порядку інвентаризації, нестача, надлишок, присвоєння товарно-матеріальних цінностей, помилки і підробки в документах, заміна нових матеріалів старими, помилки у визначенні сум уцінок, до оцінок запасів та їх відображення в обліку, незадовільне ведення бухгалтерського обліку [3; 4].

Даючи оцінку виявленим порушенням, аудитор повинен визначити їх зміст як ненавмисної помилки чи шахрайства. У цьому випадку варто скористатися додатковими даними по підприємству, котрі, за наявності, збільшують ризик виникнення помилок, а саме: чи є сумніви в компетенції та чесності керівництва, чи спостерігається загальний спад у галузі, чи має місце висока плинність кадрів серед бухгалтерів та фінансистів, чи характерна наявність незвичайних операцій.

З метою спрощення проведення аудиту нижче відображені типові помилки з посиланнями на нормативні документи та найбільш доцільні методи їх дослідження: 1) незадовільна організація бухгалтерського обліку (ЗУ "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 № 996) – опитування, обстеження; 2) неповне

затвердження типових форм первинних документів з обліку сировини та матеріалів № 193 від 19.04.93) – документальна перевірка по суті, фактична перевірка, обстеження; 3. Порушення норм або лімітів списання запасів (Типовий порядок визначення норм запасів ТМЦ № 17-60/29, 07-102 від 31.05.93) – документальна перевірка по суті, арифметична перевірка; 4) виявлення недостач, лишків, присвоєння запасів, зменшення собівартості заготовлених матеріалів (Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, ТМЦ, грошових коштів і документів та розрахунків № 69 від 11.08.94) – фактична перевірка, документальна перевірка по суті, арифметична перевірка; 5) помилки та підробки при кодуванні документів (Наказ про затвердження типових форм первинних документів з обліку сировини та матеріалів № 193 від 19.04.93) – документальна перевірка по суті; 6) відсутність договору про повну матеріальну відповідальність (Ст. 121 Кодексу законів про оплату праці) – обстеження; 7) неправильне визначення первісної вартості запасів (Положення (стандарт) бухгалтерського обліку П(С)БО 9 "Запаси" пункт 9;14.) – документальна перевірка по суті, арифметична перевірка; 8) неправильне визначення первісної вартості запасів, виготовлених власними силами підприємства(П(С)БО 9 "Запаси" пункт 10; П(С)БО 16 "Витрати" пункт 11) – документальна перевірка по суті, арифметична перевірка; 9) використання декількох методів оцінки при відпуску запасів, що мають однакове призначення (П(С)БО 9 "Запаси" пункт 16) – документальна перевірка за формою; 10) відсутність інформації про методи оцінки вибуття запасів (П(С)БО 9 "Запаси" пункт 29) – обстеження, оглядова перевірка.

Таким чином, проведений аналіз типових помилок дає основу для коригування діючої методики аудиту (стосовно формування пріоритетних напрямів (етапів) перевірки), або навіть формування нової, універсальної. Також наведені рекомендації допоможуть скоротити час на проведення перевірки, надати вищий ступінь гарантії виявлення помилок та знайти своє відображення в аудиторському висновкові.

Наук. керівн. Кривцова Т. О.

Література: 1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2010 року, частина 1 / пер. з англ. : Ольховська О. Л., Селезньов О. В., Зеніна О. О. та ін. – К. : МФБ, АПУ, 2010. – 842 с. 2. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі і аудиті / за ред. Бутинця Ф. Ф. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 352 с. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" від 31.03.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. 4. Чернелевський Л. М. Аудит: теорія і практика : навч. посібн. / Чернелевський Л. М., Беренда Н. І. – К. : Хай-Тек Прес, 2008. – С. 81–89.